

Program til fylkestingsvalget 2023-2027

Finnmark Arbeiderparti

Innledning

Skape for å dele

Arbeiderpartiet tror på et samfunn hvor vi tar ansvar for hverandre og der man gjør sin plikt for å kunne kreve sin rett. Arbeiderpartiet tror at man løser de store oppgavene best i fellesskap. Derfor sier vi nei til privatisering av offentlige tjenester i fylkeskommunen. Vi mener at vi løser de fylkeskommunale velferdstjenestene best i fellesskap.

Arbeiderpartiet ønsker en sterk og robust fylkeskommune som yter gode tjenester til folk i Finnmark. En sterk offentlig sektor må finansieres. Vi må skape for å kunne dele. Sjømat, energi, mineraler og reiseliv gir store muligheter for å skape vekst og arbeid i Finnmark.

Finnmark Arbeiderparti vil jobbe for at vi skal være 90 000 finnmaringer i 2055. Våre kommuner, by og bygd, er gjensidig avhengig av hverandre. Livskraftige distrikter trenger sterke regionsenter, og omvendt. Et Finnmark med arbeidsplasser og bosetting over hele fylket er grunnlaget for sterke felleskap og for vår felles identitet tuftet i tre stammers møte.

Den største utfordringen i Finnmark er befolkningsnedgangen. Vi blir stadig færre finnmaringer, samtidig som Arbeiderpartiet ønsker å bygge robuste lokalsamfunn i hele Finnmark for vekst og utvikling. Vi må utnytte ressursene vi har til å skape nye jobber og samtidig bidra til bolyst, men også ivareta naturressursene vi har på en bærekraftig måte. Folk trenger en jobb å gå til, men mennesker trenger også meningsfylte liv etter at arbeidsdagen er over. Vi må dermed skape nye arbeidsplasser og samtidig bidra til å lage attraktive lokalsamfunn slik at folk kan arbeide og leve sine liv i Finnmark.

Skal vi sørge for at ungdom blir i Finnmark må vi sørge for en trygg og god fellesskole i den videregående opplæringen. Vi må arbeide for at enda flere gjennomfører og består. Alle som vil ha læreplass får læreplass og vi vil jobbe for at en kan tilby flere utdanningstilbud innenfor høyere utdanning. I tillegg må det desentraliserte tilbudet innenfor høyere utdanning styrkes slik at de som vil ta utdanning på hjemstedet eller i voksen alder skal ha mulighet til det.

Det er i nord vi vil merke klimaendringene mest. Mange av løsningene på det grønne skiftet finnes også i nord. Arbeiderpartiet mener at vi må ta vår del av ansvaret for å løse vår tids største utfordring. Vi må derfor bidra til at fylkeskommunen kutter i klimautslipp og at vi gjennom å kutte klimagassutslipp skaper nye jobber.

Finnmark har naturgitte fortrinn for å kunne være ledende i det grønne skifte. Finnmark har mye vind, mineraler og andre naturressurser. Finnmark kan dermed bli ledende i det grønne skifte og samtidig skape nye grønne jobber. Finnmark har potensiale til å bli et fyrtårn innenfor grønt og blått hydrogen. Dette forutsetter at vi har tilstrekkelig tilgang på kraft i framtiden, at viktig infrastruktur som linjenett må utbygges og at 420 Kv linja fra Skaidi til Varangerbotn realiseres. Utvikling av arealkrevende industri må gjøres i samspill med urfolksrettigheter i tråd med

folkeretten. Finnmark kan bli ledende i å kutte utslipp samtidig som vi skaper nye grønne jobber.

Tre stammers møte er en styrke for Finnmark. Vår historiske kulturarv med det samiske, kvenske og norske kulturen gir oss som fylke en styrke. Vi skal bidra til å ivareta den kvenske og samiske kulturen som er en styrke for Finnmark.

Finnmark er mulighetenes fylke. For å få utnyttet potensialet trengs det en sosialdemokratisk politikk. For å bygge sterke fellesskap i Finnmark og ta Finnmark inn i det grønne skifte. Vi skal skape nye jobber, bidra til befolkningsvekst og kutte klimautslipp og bidra til at vi blir 90 000 finnmarkinger i 2055.

1.Næring

Finnmark Arbeiderparti vil jobbe for en aktiv næringspolitikk som legger til rette for et nyskapende, kunnskapsbasert og miljøvennlig næringsliv og som styrker Finnmark sin konkurransekraft.

Det er Finnmark Arbeiderpartis grunnholdning at naturressursene tilhører fellesskapet. Vår ambisjon er en ytterligere vekst i de natur ressursbaserte næringene, og at utnyttelse av fellesskapets ressurser skal gi økte lokale og regionale ringvirkninger og at utnyttelse av ressursene skal bidra til å utvikle sterke lokalsamfunn. Finnmarks kulturelle særtrekk er vår styrke og må brukes positivt i næringsvirksomhet.

Finnmark er et stort energifylke, og skal være en pådriver for hvordan fremtidens energiproduksjon og fremtidens arbeidsplasser skal se ut. For å nå 2-gradersmålet trenger næringen en omstilling og oljearbeiderne er i en kritisk del i utviklingen av grønne fremtidsrettede næringer. Innenfor energimiksen fremover er olje- og gass fortsatt en del av 2-gradersmålet. Finnmark og Norge skal fortsatt være en trygg leverandør for Europa. Finnmark Arbeiderparti vil utvikle ikke avvike olje- og gassnæringen. Finnmark Arbeiderparti ønsker fortsatt olje og gassutvinning i Barentshavet, at det fortsatt letes etter petroleum, og at dette gir landbaserte ringvirkninger. Klima og arbeidsplasser skal gå hånd i hånd, og der det er eksisterende olje- og gassproduksjon skal dette ilandføres og produksjonen skal gi lokale ringvirkninger. For Arbeiderpartiet er det selvfølgelig at fellesskapets ressurser og muligheter skal komme fellesskapet til gode. Vi må skape nye fornybare industriarbeidsplasser for fremtiden. Vi trenger en rettferdig klimapolitikk som kutter utslipp og skaper jobber. I fremtiden vil de tryggeste arbeidsplassene være natur- og klimavennlige. Dersom fornybar industri skal bli konkurransedyktig trengs kompetanse og kapital. Med de riktige grepene kan vi bygge morgendagens industri på skuldrene til dagens olje og gassnæring. Finnmark har de beste forutsetningene for å lykkes med dette.

Finnmark Arbeiderparti vil:

- Bruke trepartssamarbeidet til å skape et veikart for fremtiden for næringene tilknyttet olje- og gassindustrien.
- Finnmark skal være ledende i utviklingen av grønne fremtidsrettede næringer og legge til rette for fornybare industriarbeidsplasser for fremtiden

- Ha et sysselsettingsprogram som skal styre kompetansen i oljenæringa over mot fornybare næringer.
- Finnmark Arbeiderparti ønsker fortsatt olje og gassutvinning i Barentshavet, at det fortsatt letes etter petroleum, og at dette gir landbaserte ringvirkninger.

Finnmark Arbeiderparti ser hvilken betydning Norge har som en stabil og forutsigbar leverandør av gass til et Europa i krise. Produksjonen på Melkøya står her sentralt. Samtidig har Norge forpliktelser i forhold til å innfri våre klimamål.

Finnmark er i en vanskelig situasjon i forhold tilgangen på energi. Nettutbygging av 420kV linjer internt i fylket, og dobbel 420kV linje Balsfjord-Skaidi inn til Finnmark, er avgjørende for økt kraftforbruk, økt produksjon, og for å unngå stor økning i kraftpriser. Behandling av konsesjonssøknader og utbygging av nettkapasitet i Finnmark og inn til Finnmark må skje parallelt, og med prioritering av økt kapasitet til Øst-Finnmark. Det er behov for mer effektiv konsesjonsbehandling, samtidig som hensyn til natur og samenes urfolksrettigheter ivaretas.

Finnmark Arbeider parti mener derfor at elektrifisering av Melkøya krever at utbyggingen av nettet utbygges raskt, slik at samfunns- og næringsutvikling i Finnmark ikke rammes av redusert tilgang på nødvendig kraft. Melkøyas viktige rolle i forhold til energitilførselen til Europa må ikke risikeres redusert i diskusjonen om elektrifisering. Elektrifisering kan derfor kun skje når det er tilstrekkelig kapasitet i nett og i produksjon av energi til å dekke framtidig etterspørsel i Finnmark.

Finnmark Arbeiderparti vil peke på nødvendigheten av å utrede fornybare energikilder og karbonfangst og lagring (CCS).

Finnmark Arbeiderparti er helt klare på viktigheten av å opprettholde produksjonen på Melkøya fram til det er framkommet løsninger som ikke reduserer kapasitet og utviklingsmuligheter i Finnmark.

Finnmark Arbeiderparti understreker betydningen av at tilgangen på nettkapasitet og energi til Finnmark må løses, uavhengig av løsninger knyttet til elektrifisering av Melkøya.

Løsningene som velges må ivareta både behovet for å opprettholde produksjonen på Melkøya og sikre Finnmark vesentlig større nettkapasitet og tilgang til energi.

Reservert kapasitet av strøm må omdeles etter nye kriterier med politiske prioriteringer som ivaretar næringsliv og grønne arbeidsplasser. Vi må bort fra «først til mølla» prinsippet.

Finnmark skal være ledende på det grønne skifte. Vi må skape nye jobber, samtidig som vi kutter klimautslipp. Finnmark kan bli et fyrtårn for produksjon og hydrogen. For å bidra til dette er det viktig at vi bidrar til at det skapes et marked lokalt og at Finnmark er en del av hele verdikjeden for produksjon av hydrogen. Eksempelvis produksjon av grønnhydrogen i Berlevåg gjennom bruk av vind og produksjon av blå hydrogen ved bruk av gass ved Barents Blue i Kvalsund i Hammerfest.

For at Finnmark skal ta i bruk ny industri er det viktig med ny kraft og kraftledninger. For at vi skal løse klimaproblemene må noe natur berøres. Ved utvikling av ny kraft og industri er det viktig at dette gjøres i samspill med den samiske kulturen og reindrift og ønsker en forhåndskonsultasjon med Sametinget for å kartlegge områder som det ikke er konflikt rundt. Med god dialog og langsiktige planer kan noe av areal

konfliktene unngås til det beste for samiske rettigheter og fylkets arealbehov til næringsutvikling. Finnmark Arbeiderparti ønsker også vind til havs. Ved konflikt med fiskeri vil Arbeiderpartiet gi fiskefeltet prioritet.

Utvinning av mineraler kan bidra til økt industriaktivitet i Finnmark. Arbeiderpartiet ønsker å utvinne nye mineraler som kan bidra til å kutte utslipp og skape nye jobber. Finnmark Arbeiderparti krever at mineralene i størst mulig grad må foredles i Finnmark. Derfor ønsker Arbeiderpartiet å arbeide for at det etableres anlegg for videreforedling av mineraler. Dette er svært kraftkrevende industri og vil kreve at vi legger til rette for bruk og at vi øker kapasiteten på egenprodusert kraft og energi. Arbeiderpartiet ønsker å styrke reiselivsnæringen i Finnmark. Vi har fantastiske naturgitte fortrinn i særklasse; nordlyset, midnattssola, den samiske og kvenske kulturen, rike fiskeressurser, naturen, kulturminner og et rikt kulturliv. veksten skal være bærekraftig, og vi ønsker å tilrettelegge for opplevelser basert på kvalitet og gode opplevelser som er bærekraftig for framtiden.

Finnmark Arbeiderparti vil:

- Elektrifisering av gassanlegget på Melkøya må ikke gå på bekostning av samfunns- og næringsutvikling i hele Finnmark.
- Arbeide for at det skapes nye grønne arbeidsplasser og at Finnmark blir et nasjonalt fyrttårn for hydrogen gjennom at Finnmark har alle ledd i verdikjeden.
- Iverksettelse ett hurtigspor av bygging av 420 kV linjen mellom Varangerbotn og Skaidi samt at det bygges en ny 420 Kv linje fra Balsfjord til Finnmark.
- Arbeide for å utvikle, ikke avvike oljenæringen og legge til rette for fortsatt leteaktivitet i Barentshavet.
- Finnmarks kraftoverskudd skal bygge arbeidsplasser og utvikling i Nord-Norge.
- Arbeide for at mineraler utvinnes i Finnmark, samt undersøke havbasert mineralutvinning. Mineralutvinning må utføres i samspill med lokalbefolkningen og samiske interesser.
- Arbeide for størst lokale ringvirkninger av næringsvirksomhet som båndlegger og bruker areal.
- Styrke arbeidet med leverandørutvikling mot petroleumsindustrien og bidra til at leverandørindustrien i Finnmark er konkurransedyktig og får ringvirkninger av oljeselskaper.
- Arbeide for at konsesjonsprosessen for mineraler kortes inn.
- Kreve at mineraler i størst grad foredles i Finnmark, arbeide for at det skapes foredlingsindustri for mineraler i fylket og sikre at gruvedrift gir lokale ringvirkninger.
- Arbeide for at flest mulig som arbeider i Finnmark lever og bor i Finnmark.
- At driftsorganisasjoner for felt i Barentshavet skal legges til Finnmark og ressursene på Johan Castberg og andre framtidige felt i Barentshavet skal ilandføres i Finnmark.
- Arbeide for økt fiberdekning i Finnmark. Mål om stabilt mobilnett i hele Finnmark
- Sikre og øke kjøttproduksjonen og arbeide for mer melkekyr i Finnmark.
- Sikre gode rammebetingelser for det arktiske landbruket og ha stimuleringsordninger for at unge kan satse i jordbruksnæringen
- Arbeide for å tette inntektsgapet mellom bøndene/reindriftsutøvere og andre grupper

- Bruke regionalpolitiske virkemidler for å støtte opp under klimaomstillingen i finnmarkslandbruket, dette må finansieres av midler over statsbudsjettet
- Kreve at oppdrettsaktører som nyter av fellesskapets ressurser skal bidra tilbake til fellesskapet, samt bidra til lokale ringvirkninger og minimere miljøavtrykk
- Styrke Finnmark som mat og opplevelsesregion og bidra til at Finnmark får økt bærekraftig reiseliv og turisme.
- Arbeide for å styrke ringvirkningene av en utslippsfri, bærekraftig og miljøvennlig cruisenæring i den nye regionen.
- Finnmark Arbeiderparti vil i samarbeid med nasjonale myndigheter jobbe for å sikre nødvendig infrastruktur som grunnlag for næringsutvikling.
- Finnmark Arbeiderparti mener at all næringsvirksomhet og det offentlige må ta inn lærlinger for å sikre fagutdanningen i fylket.
- Arbeide for å få Finnmarksløpet tilbake på statsbudsjettet

Fiskeri

Finnmark Arbeiderparti ønsker å utnytte ressursene våre i havet på en måte som kommer fellesskapet til gode. Fiskeri og havbruk skaper verdier og arbeidsplasser lokalt, regionalt og nasjonalt. Samtidig må det skapes arbeidsplasser på land. Arbeiderpartiet mener at fisken i størst grad må bearbeides på land. Fiskeriressursene er fellesskapets eiendom og må bidra til verdiskaping på land i Finnmark.

Finnmark Arbeiderparti fremhever viktigheten av det internasjonale fiskerisamarbeidet i Barentshavet, som utøves gjennom Den blandede norsk-russiske fiskerikommisjonen for å bevare fiskebestandene og bosettingsgrunnlaget for fiskeriavhengige samfunn i Finnmark. Finnmark Arbeiderparti påpeker også viktigheten for lokal sysselsetting av at utenlandske båter fra alle nasjoner fritt kan levere fisk, kjøpe tjenester og utstyr i havnene i Kirkenes, Båtsfjord og Tromsø.

Finnmark Arbeiderparti vil:

- Arbeide for stimuleringsordninger for flåten som leverer fersk fisk til anlegg langs hele kysten i Finnmark, som videreforedler råstoff lokalt.
- Vi ønsker å beholde en differensiert flåtestruktur.
- Vi ønsker ikke at det åpnes for strukturering av kystflåten under 11 meter.
- Finnmarksmodellen skal bestå, og lengdegrensen på 21 meter beholdes.
- Kvotesystemet skal bidra til økt grad av nasjonal videreforedling av sjømat på kysten.
- Vi mener at dagens adgang til å flytte kvoter mellom lengdegruppene må opphøre, da dette viser seg å utfordre målsettingen om en differensiert flåte.
- Når tidsbegrensende kvoter går ut må disse brukes til å styrke kvotegrunnlaget i flåten under 11 meter
- Ferskfiskordninga må videreføres, og må sikres regulert slik at den bidrar til økt verdiskaping og helårs aktivitet i hele fylket.

- Opprettholde en variert og framtidsrettet fiskeflåte som gir fleksibilitet for både fangst- og fiskeindustriedde.
- Jobbe for et leveringspliktsystem som fungerer etter sin hensikt, at det kvantum som ligger i trålkonsesjoner med leveringsplikt i det nye fylket blir landet ved anleggene i fylket slik at vi sikrer sysselsetting og verdiskaping i de tilgodesette kystsamfunnene.
- Fjerne aldersgrensen for kvinnelige fiskere i rekrutteringsfondet for fiskere.
- Sikre et godt kvotegrunnlag for åpen gruppe
- Arbeide for meget nøkterne uttak i fisket etter åte, lodde, krill og reke nasjonalt for å sørge for at fiskearter, som det tradisjonelt beskattes på lokalt og regionalt, har god mattilgang.
- Styrke arbeidet mot fiskerikriminalitet
- Fortsette fiskerisamarbeidet i Den blandede norsk-russiske fiskerikommisjonen, og opprettholde ilandføring av fisk for russiske fartøyer i Kirkenes, Båtsfjord og Tromsø.
- Redusere CO2 utslippene fra næringen, med å støtte opp under utslippsfrie fiskefartøyer og legge til rette for nullutslipps fyll- / ladeinfrastruktur i alle fiskerihavner i Finnmark.

2. Et anstendig og trygt arbeidsliv

At Finnmarkinger skal ha en trygg og anstendig jobb å gå til er vårt viktigste svar for å bidra til befolkningsvekst og mot at finnmarkinger flytter ut av fylket. For Finnmark Arbeiderparti er arbeid til alle Finnmarkinger alltid jobb nummer en!

For Arbeiderpartiet er det viktig med et seriøst og organisert arbeidsliv, med en sterk fagbevegelse. Finnmark Arbeiderparti vil styrke trepartssamarbeidet og videreføre den norske modellen med et sterkt og forpliktende innhold.

Arbeiderpartiet skal sørge for at fylkeskommunen fortsetter å være en trygg, seriøs og god arbeidsgiver. Verdien åpenhet og tillit skal ligge til grunn, og våre ansatte skal bli hørt og tatt på alvor. Vi aksepterer ikke ulovlig eller urimelig forskjellsbehandling på bakgrunn av religion, politisk oppfatning, etnisitet, hudfarge, funksjonsevne, kjønn eller seksuell orientering.

Som offentlig innkjøper har fylkeskommunen en nøkkelrolle i å bekjempe sosial dumping og svart arbeid. Vi vil bruke innkjøpsmakta og stille krav til leverandører og underleverandører om tariffavtaler, skatteattest, gode og sikre arbeidsforhold og at man har lærlinger. Arbeiderpartiet vil ikke akseptere at leverandører og underleverandører til fylkeskommunen, benytter arbeidskraft på vilkår som er i strid med norske verdier om et ryddig og anstendig arbeidsliv.

Finnmark Arbeiderparti vil sikre at tillitsvalgte har innsynsrett hos leverandører og bemanningsforetak ved inngåtte anbud med Finnmark fylkeskommune.

Vi vil arbeide for at kommuner og offentlige selskaper vedtar en antikontraktørklausul med bestemmelser som begrenser bruk av underentreprenører i forbindelse med

utlysning av offentlige anbud innenfor bygg- og anleggskontrakter og innenfor kjøp av varer og tjenester.

Dersom vi skal bygge det nye grønne Finnmark er vi avhengig av fagarbeideren. Finnmark er det fylket som har størst vekst i utdanning av fagarbeidere. Finnmark Arbeiderparti vil fortsette å satse på yrkesfag og bidra til flere lære plasser i lag med andre offentlige aktører og privat næringsliv. Vi skal arbeide for at undervisning om arbeidslivet i skolen styrkes og satse på yrkesmesser og yrkesfaglige retninger etter næringslivets behov.

Fylkeskommunen som en offentlig aktør skal bidra til at alle som kan får bidra i arbeidslivet. Både gjennom fylkeskommunen, men også andre offentlige aktører og næringsliv. De som kan arbeide skal og bør arbeide. Derfor ønsker vi varige offentlige tilrettelagte arbeidsplasser og vil jobbe for at kommunene har arbeidsbygg og ikt-systemer som er universelt utformede. Fylkeskommunen må ha en rekrutteringsstrategi for mennesker med funksjonsnedsettelse i samarbeid med lokalt næringsliv og samarbeide tettere med Nav om tilrettelegging.

Grunnleggende velferdstjenester skal ikke privatiseres eller kommersialiseres.

Vi skal sikre helårige arbeidsplasser i Finnmark. Finnmark Arbeiderparti vil at færrest mulig skal pendle inn til fylket og bo borte i både offentlig og privat regi. For å bygge lokalsamfunn trenger vi folk som bor her hele året, og har arbeid eller utdanning hele året.

Finnmark Arbeiderparti vil:

- Arbeide for at tillitsvalgte og ansatte sikres en reell medbestemmelse og innflytelse i saker.
- Arbeide for å sikre tillitsvalgte i alle tariffområder rett til permisjon med lønn for å ivareta sine verv.
- Arbeide for å styrke arbeidsplassbaserte tilbud innen fagopplæring og fagskole.
- Fortsatt styrke og heve statusen til fagarbeideren.
- Arbeide for at det finnes offentlige tilgjengelige kontor fellesskap i distriktene.
- Arbeide for at det etableres statlige arbeidsplasser i Finnmark.
- Sikre alle som vil det lære plass.
- Arbeide for å styrke de boligsosiale virkemidlene fra stat til kommune og bidra til at det blir lettere å få egenkapital gjennom husbanken slik at folk i Finnmark får bygd nye boliger i distriktene.
- Forsvare normalarbeidsdagen, og jobbe for at søn- og helligdager og offentlige høytidsdager bevares som fridager.
- Sikre dagens sykelønnsordning.
- Ha en ansvarlig boligpolitikk som gir alle mulighet til å eie egen bolig.
- Si nei til utvidelse av ordningen med midlertidig ansettelser, søndagsåpne butikker og økt arbeidstid og arbeide aktivt for en heltidskultur.
- Arbeide for at det innføres en sjette ferieuke som en del av tiltaks sonen i Finnmark og Nord-Troms.

- Finnmark skal være ledende i landet med seriøsitetsskrav i anbudssprosesser
- Gi flere yrkesgrupper som vi har behov for å rekruttere ekstra nedskriving av studielån som en del av styrking av tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms

3.Utdanning og kompetanse

Å utdanne våre egne fagfolk vil være den viktigste kilden til arbeidskraft for Finnmark i årene fremover.

Her spiller videregående utdanning en viktig rolle. Dette både for ungdom som kommer rett fra grunnskolen og for voksne som ikke har begynt på eller fullført fagutdanning.

Finnmark står overfor store oppgaver de neste årene. Å snu den demografiske utviklingen er en av de viktigste utfordringene i årene fremover. Vi har blitt færre folk, men vi opplever samtidig et økt behov for arbeidskraft.

Et velfungerende utdanningssystem er nøkkelen til å få nødvendig tilgang til fagfolk. Alle innbyggere i Finnmark skal få den kompetansen de ønsker, uavhengig av bosted. Læring og kompetanseutvikling skal skje i hele fylket.

Elever i videregående opplæring skal få opplæringstilbud av høy kvalitet, i moderne lokaler med gode digitale løsninger, og vi vil jobbe for gode ordninger for elev-PC.

Finnmark fylkeskommune har ansvar for den videregående opplæringen, fagskolene og karriereveiledningen.

Finnmark Arbeiderparti mener våre innbyggere skal ha tilgang på et nærskoetilbud og vil satse på og styrke fellesskolen.

Gjennomføring av videregående opplæring

De videregående skolene må bidra til at elevene inkluderes, opplever mestring og blir kvalifisert. Alle som går inn i den videregående opplæringen må få muligheten til å fullføre med en sluttkompetanse som gjør en kvalifisert for utdanning og arbeid. Det er også viktig å snu fokus mot arbeidskraft vårt fylke trenger, og søke løsninger for å motivere til å ta disse utdanningene.

Det er i dag vanskelig å få jobb uten å ha en fullført utdanning. Noen havner utenfor arbeidslivet av denne grunn. Vi må søke å kvalifisere de som ønsker å fullføre sin utdanning, og dermed kan bidra med tiltrengt arbeidskraft i vår region. Spesielt mangler fylket vår yrkesfaglig arbeidskraft, og Finnmark Arbeiderparti vil derfor sette et særskilt søkelys på yrkesfag i årene fremover, spesielt innen helsefag.

Dette krever at de yrkesfaglige utdanningene har relevant og oppgradert utstyr, slik at elevene får opplæring i utstyr som brukes i arbeidslivet. Oppgradering av utstyr på

de videregående skolene er her viktig, men dette kan også søkes løst gjennom et tettere samarbeid med arbeidslivet, og økt grad av opplæring ute i bedriftene.

Det også viktig å satse på lærlingene, både gjennom å gi flere tilgang til læreplass og gjennom å styrke rettighetene til lærlingene. Finnmark Arbeiderparti ønsker derfor at det skal etableres et lærlingeombud i Finnmark.

Trepartssamarbeidet er viktig for å lykkes med fag – og yrkesopplæringen. Det er behov for et aktivt samarbeid og felles innsats over tid mellom partene.

Samisk og kvensk

Finnmark har et særskilt ansvar for å styrke samisk språk og kultur i våre videregående skoler. Med samisk kompetanse har man større muligheter på arbeidsmarkedet, samtidig som man dekker et sårt tiltrengt behov for fagkompetanse. Flere elever må motiveres til å ta samisk, samtidig som vi sammen med samarbeidspartnere må legge til rette for utdanning av flere lærere til å undervise i samisk. Det må også legges til rette for kvensk språk og kultur. Her kan vi finne samarbeidspartnere i kompetansesentre i fylket.

Det er stor mangel på lærekrefter og læremidler i samisk og kvensk. Det bør etableres ressursentre for samisk og kvensk, herunder også ressursentre for digital undervisning. Med mer digital undervisning kan en nå ut til flere, og flere får muligheten til å lære seg samisk og kvensk.

Rammer rundt det videregående opplæringstilbudet

Det er et bærende prinsipp i skolen at alle elever skal føle seg trygg i sin skolehverdag. Finnmark Arbeiderparti vil ha fokus på at alle de videregående skolene skal ha tiltak for å fremme trivsel og inkludering på den enkelte skole. Derunder er antimobbearbeid og tiltak mot seksuell trakassering sentralt.

Innsatsen for å sørge for at flere gjennomfører må starte tidlig. Elever må få bedre oppfølging gjennom for eksempel ringing, leksehjelp og forsterket sommerskole. I tillegg må utdanningsløpet få en nærmere tilknytning til arbeidslivet gjennom hospiterings- og utplasseringsordninger, og vekstbedrifter kan brukes aktivt. Samarbeidet med kommuner og næringsliv må styrkes for å sikre praksisplasser og læreplasser. Yrkesutdanningen skal i sterkere grad enn tidligere rettes mot fag som er viktige i fremtiden og der regionen kan nytte våre fortrinn, eksempelvis opplevelser, reiseliv og sjømat.

For å få en god skole er det viktig at elevene undervises av lærere med godkjent lærerutdanning i alle fag og i alle timer. En må også se på tiltak for å sikre rekrutteringen av lærere til videregående skole. Her må en se på tiltak som sikrer lønnutviklingen og muligheter for relevant videreutdanning og sikre at alle nyutdannede lærere får kvalifisert veiledning de første årene de jobber i skolen.

For å sikre elevene relevant og god yrkesrettet utdanning er det viktig at bygg og utstyr er oppdatert og i tråd med utstyr som brukes i næringslivet i dag. Her kan også økt samarbeid mellom skole og næringsliv være aktuelt, og en fin måte for næringslivet til å rekruttere lokal og stabil arbeidskraft.

Helsesykepleier skal være tilgjengelig på skolene hver dag, en bør også søke å ha en digital helsesykepleier for å kunne økte tilstedeværelsen ytterligere. I tillegg er det noen elever som føler seg mer bekvem med å ta kontakt digitalt, og det bør derfor legges til rette for dette.

Vi vet at noen grupper er mer utsatt for stigma og en følelse av utenforskap; En av disse gruppene er LHBT+ samfunnet. Arbeiderpartiet ønsker å sikre LHBT+ kompetanse i skolen. Derfor skal vi sikre at lærerne ved den videregående skolen i Finnmark besitter denne kompetansen slik at skeive elever føler seg møtt på en trygg måte. I tillegg til at vi ønsker at elever ved den videregående skolen skal sikres undervisning i skeiv kompetanse for å minske eventuelle stigma.

Karriereveiledning

Fylkeskommunen skal ha et godt karriereveiledning tilbud både til unge elever og til voksne. Karriereveiledningen skal være ressursorientert, preget av tett samarbeid med videregående skoler, offentlig og private virksomheter, samt NAV.

Stipend

Regjeringen har allerede gjennomført et løft for stipend og dette er Finnmark Arbeiderparti veldig fornøyd med. Likevel må se mer på reiseavstand mellom hjem og skole, og de elevene som bor langt fra skolen, må få muligheten til å reise hjem i helger og i ferier, uten at økonomien stopper dem. Ved å satse på yrkesfag, må en også øke utstyrsstipendet ytterligere. Finnmark Arbeiderparti vil jobbe for en ytterligere økning av reise- og utstyrsstipend.

Fremtidens videregående utdanning i Finnmark

Demografien og synkende folketall gjør det utfordrende å ha et bredt tilbud på alle videregående skoler og i alle skoleregioner. En inndeling i skoleregioner er viktig for å bevare skoletilbud i alle deler av Finnmark. Det er viktig at man evaluerer regioninndeling i løpet av valgperioden.

Mange av de videregående skolene i Finnmark er små, og en bør søke å samordne administrative og merkantile ressurser. Dette for å bruke mer av ressursene på undervisning og elevene.

Det må igangsettes et prosjekt for å identifisere hvilke tiltak som må til for å ha en desentralisert skolestruktur, samtidig må det kunne tilbys fleksible opplæringsmodeller. Målet med dette prosjektet må være å ivareta et bredt tilbud,

ivareta fagmiljø, kvalitet og smart administrativ organisering innenfor utdanning. I dette arbeidet må en dra erfaringer fra den kompetansen skolene i Finnmark har fra digital læring og vurdere muligheten for opplæringsssentre i kommunene for å gi elevene mulighet til sosial omgang med andre elever, og mulighet for et godt læringsmiljø.

Hovedmålet for den videregående skolen i Finnmark må være å ha utdanning tilpasset demografi og næringslivets behov, og jobbe for å motvirke økning i andelen borteboende elever. Her må en se på muligheter og insentiver, f.eks. gjennom stipendordninger for å motivere elever til å ta utdanning som næringslivet i Finnmark trenger.

Det må lages en kartlegging av hybel og boforhold for vertskommunene til de videregående skole. Finnmark Arbeiderparti ønsker en videregående skole som er best mulig for eleven. Likevel vil man ikke komme helt bort fra at noen må bo på hybel. Vertskommunene må ansvarliggjøres, og det må samarbeides mellom kommune og fylke for å sikre tilgangen på hybler til alle som har behov for det.

Kontaktlærerrollen er viktig for elevene i den videregående skolen. Det er viktig at kontaktlæreren sikres tilstrekkelig tid til å følge opp elevenes læring og utvikling på en god måte.

For å styrke laget rundt eleven, må en se på behov og mulighet for å få andre relevante yrkesgrupper inn i skolen. Dette vil også kunne løse utfordringer med å gi lærere mulighet til økt fokus på selve opplæringen, og også kunne bidra til å både beholde og rekruttere lærere inn i skolen.

Inntaksordninger i videregående skole i Finnmark

Det er viktig å ha en inntaksordning som sikrer nærskoleprinsippet, så langt dette er mulig. Her bør en også ta i bruk digitale, og halvdigitale løsninger som sikrer en slik mulighet. Det er viktig at inntaksordningen i **videregående** skole i størst mulig grad gir alle elever, uavhengig av karakterer, like muligheter til å velge utdanningsprogram utfra evner, interesser og næringslivets behov. Når en vurderer inntaksordninger i videregående opplæring må en se på hvordan en kan bidra til å motvirke unødige sterke karakterpress i ungdomsskolen med tanke på å komme inn på videregående skole.

Voksne i utdanning

For å utdanne egen arbeidskraft og få tilgang til mer kvalifisert arbeidskraft, er de voksne også en viktig gruppe. I den nye opplæringsloven, får fylkeskommunen et klarere ansvar for voksnes læring, gjennom fullførings reformen i den nye opplæringsloven. Finnmark Arbeiderparti forutsetter at det følger midler til denne reformen.

Flyktninger og innvandrere utgjør en viktig gruppe tilflyttere for Finnmark. Det er viktig med gode tilbud til minoritetsspråklige elever og voksne, slik at de kan ta utdanning og komme inn på arbeidsmarkedet i vår region.

Høyere yrkesfaglig utdanning

Fagskolen i Troms og Finnmark har de siste årene opplevd en gledelig oppgang i antall studenter. Likevel er det noen deler av fagskolen som sliter med rekruttering av elever, selv om næringslivet har store behov. Det er derfor viktig at fagskolen legger mer til rette for at det er mulig å kombinere fagskoleutdanning og jobb, og gjør fagskolen mer digital og samlingsbasert.

Næringslivet i Finnmark har et stort behov for høyere yrkesfaglig kompetanse. En må i samarbeid med næringslivet i fylket sørge for å ha relevante opplæringsstilbud på Fagskolen i Nord.

Høyere utdanning i Finnmark

Det er viktig å ha et bredt desentralisert tilbud om høyere utdanning.

UiT Norges Arktisk Universitet må være et foregangsuniversitet på desentralisert høyere utdanning i vår region. Både med egne campussteder spredt i hele Nord-Norge, og i samarbeid med studiesentrene og ulike kompetansesentre i kommunene. Vi vil jobbe for å fortsette denne utviklingen, slik at det kan distribueres mer høyere utdanning til distriktene. En nærhet til de forskjellige arbeidsplassene i fylket vårt, og den høyere utdanningen er en styrke for alle involverte aktører, og samfunnet som helhet. Mangelen på sykepleiere gjør at det bør etableres fast bachelor og master utdanning i Campus Finnmark, også høyere politiutdanning bør etableres i Finnmark

Finnmark Arbeiderparti vil:

- Ha gratis sanitærprodukter lett tilgjengelig på alle skoleområdet i Finnmark.
- Ha en fortsatt desentralisert skolestruktur og videreutvikle LOSA med vekslingsmodellen og nettbaserte løsninger i den videregående skolen i Finnmark. Jobbe for og gå i dialog med utdanningsmyndighetene for å kunne gi fleksible skoleløp som f.eks. LOSA som ordinære tilbud.
- Det må settes grenser for hvor mange elever som søker før ett videregående skoletilbud startes opp.
- Utvikle de videregående skolene og ha en attraktiv tilbudsstruktur som møter samfunnet og næringslivets behov.
- Arbeide for at alle elever undervises av lærere med godkjent lærerutdanning i alle fag, i alle timer.
- Utarbeide en handlingsplan for hvordan rekruttere og ta vare på lærere.
- Arbeide for å sikre kontaktlærere i skolen tilstrekkelig tid til å følge opp elevens læring og utvikling på en god måte.

- Styrke det spesial- og sosialpedagogiske og helsefaglige tilbudet i skolen. Herunder jobbe for en digital skolehelsehelsetjeneste.
- Lage en vekstplan for Fagskolen i Troms og Finnmark for å utdanne egne fagfolk.
- Ha en helhetlig plan for oppfølging av borteboere.
- Styrke samarbeidet med partene i arbeidslivet.
- Ta i bruk fleksible opplæringsmodeller for å gi flest mulig et nærskoletilbud. Her vil utvikling av nettbasert undervisning være viktig. Herunder å se på muligheter for opplæringssentre i kommunene uten videregående tilbud.
- Styrke karriereveiledningen både til unge og voksne.
- Utvikle en læreplassgaranti tilpasset Finnmark.
- Opprette en stilling som elev- og læringsombud.
- Styrke samisk og kvens språk og kultur i den videregående skolen i Finnmark.
- Satse på entreprenørskap og samarbeid med næringsliv gjennom elevbedrift, ungdomsbedrift og studentbedrift.
- Arbeide for at undervisning om arbeidslivet i skolen styrkes.
- Jobbe for at alle elever ved videregående skoler i Finnmark skal få tilbud om et gratis måltid om dagen.
- Lage en helhetlig plan på LHBT+ kompetanse i den videregående skolen i Finnmark.
- Jobbe for videre utvikling av et desentralisert tilbud om høyere utdanning i nært samarbeid med UiT og næringslivet.
- Arbeide for etablering av master i sykepleie i Hammerfest og ordinær 3 årlig bachelorgrad i sykepleie i Alta med oppstart hver høst i tillegg til dagens deltidsmodell.
- Arbeide for att politihøgskolen etablerer seg i Finnmark
- Styrke kvaliteten på sykepleierutdanningen UiT tilbyr ved campus i Finnmark med oppgraderte utstyr, læringsarenaer og simuleringsrom.
- Styrke samisk høyskole med flere utdanningstilbud
- Finnmark Arbeiderparti ønsker at det også tilbys videreutdanning som helsesykepleier ved UiT studiested Alta, og anestesi/operasjon legges til UiT studiested Hammerfest
- Det etableres flere studieplasser for helsesykepleier-utdanningen ved UiT med økte bevilgninger til å gjennomføre dette

4.Helse

En god og tilgjengelig felles offentlig helsetjeneste for alle, unge og gamle, uansett hvor du bor er viktig for alle i Finnmark. Det er et mål at vi skal bo i et fylke hvor alle får mulighet til å leve et godt liv uavhengig av bakgrunn og hvem du er. Vi vil være med på å utjevne sosiale helseforskjeller hvor inntekt og bosted bestemmer tilgangen på helsetjenester.

Finnmark Arbeiderparti vil ha et offentlig helsevesen som sikrer tilgang helsehjelp enten det gjelder tannbehandling, psykiske plager eller fysiske lidelser og sykdom. Videreutvikling av samarbeidet mellom spesialisthelsetjenesten og den kommunale med tilhørende distrikts medisinske sentra er en forutsetning for desentrale helsetjenester. Videre er styrking av sykestueplasser en grunnleggende forutsetning for gode tjenester der folk bor og lever. Vi vil satse på forebygging i stedet for reparasjon. Der moderne og fremtidsrettet teknologi, nye metoder og elektronisk kommunikasjon er formålstjenlig skal dette tas i bruk ved konsultasjon og behandling for å redusere belastningen, gi bedre behandling og å være tidsbesparende for både den enkelte pasient og behandler. Ved å ta i bruk mer velferdsteknologi kan det bedre mestringsevnen for den enkelte samt benytte de menneskelige ressursene bedre og gi god omsorg og pleie til flere.

Den samiske befolkningen skal møtes med likeverdige helsetjenester som hensyntar språket og kulturen. Videreutvikling, forbedring og tilgjengeliggjøring av samisk tolketjeneste er sentralt samt det å bygge kompetanse om det samiske samfunn og opparbeide kulturforståelse. Alle mennesker fortjener å bli møtt av et likeverdig helsevesen uansett hvor de kommer fra, hvor stor lommebok de har og bakgrunn. Derfor er det essensielt at helsevesenet besitter riktig og god kompetanse minoritetsgrupper, deriblant kompetanse på kultur og LHBT+.

Fokus og satsing på å gi et godt tilbud til våre elever i videregående skole for å bidra til god psykisk helse og ivaretagelse av borteboende er viktig. Tilgjengelighet på helsesykepleier og miljøarbeidere på skolene og ved fylkeskommunale botilbud må være til stede.

Øst-Finnmark har svært få spesialisttjenester rettet mot barn og unge sammenlignet med resten av fylket. Seidajok barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem og ungdomshjemmet i Vadsø er lagt ned, samtidig som staten bruker store beløp på å kjøpe plasser til den samme gruppen med barn hos private aktører. Arbeiderpartiet mener det offentlige må ta et større ansvar for denne sårbare gruppen av barn i Finnmark.

Arbeiderpartiet mener at vi må satse på digital helsesykepleier i videregående skole. Målet må være at elevene skal få hjelp raskt, og ikke bare i skoletiden.

Regelverket til pasientreise må mykes opp og tilpasses Finnmarks geografiske områder og utfordringer. Det samme gjelder ledsagertjenester. Ledsageren må få betalt, slik at det er mulig å finne ledsagere til pasienter som må reise lange avstander til sykehus for nødvendige helsetjenester. Pasientreiser skal være minst mulig belastende for den enkelte ved at reisetida er kortest mulig og akseptabelt transportmiddel ut ifra helsetilstand.

Satsing på en god og tilpasset ambulansetjeneste og akuttberedskap med tilgjengelig kvalifisert mannskap ombord i bil, båt, helikopter eller fly i hele fylket er avgjørende for et fullverdig helsetilbud i en landsdel med lange avstander og spredt bosetting slik at den enkelte pasient kommer tidsnok til behandling. For Finnmark arbeiderparti er heltidsstillinger, bruk av egne fast ansatte og redusert bruk av vikarer en viktig forutsetning for effektiv bruk av fellesskapet ressurser og bedre kvalitet i helsetjenesten.

Arbeiderpartiet mener at vi må styrke samarbeidet mellom barne- og voksenpsykiatrien, slik at ungdom ikke blir uten hjelp i en mellomperiode. Vi må unngå å bytte behandler midt i en behandlingsperiode, bare fordi man fyller 18 år.

Finnmark Arbeiderparti vil videreutvikle spesialisthelsetjenester ved Klinikk Alta. Finnmark Arbeiderparti vil arbeide og påse at denne delen av Hurdalsplattformen følges opp. Det geriatriske i Alta må styrkes og det må utvikles løsninger som vil gi eldre, kronisk syke og pasienter med sammensatte tilstander et helhetlig tilbud i Alta som skal inkludere former for øyeblikkelig hjelp under spesialisthelsetjenestenes ansvar. Videre må bruk av telemedisin styrkes og Finnmark kan tjene på å ta i bruk ny velferdsteknologi i et fylke med lange avstander.

Finnmark Arbeiderparti vil:

- Jobbe for likeverdige helsetjenester for den samiske befolkningen ved å sikre videreutvikling av tilbudet i Sámi klinihkka i Karasjok.
- Regelverket til pasientreiser mykes opp og tilpasses i Finnmark.
- Faste og heltidsansatte ved sykehusene.
- Mer samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og de kommunale tjenestene
- Sikre den at samiske pasienten får gode helsetjenester ved språk- og kulturforståelse.
- Sikre at helsepersonell skal ha riktig opplæring i minoritetsstress i forhold til kultur, etnisitet, seksualitet og kjønnsidentitet.
- Satse på bruk av helsesykepleiere og miljøarbeidere i de videregående skolene og fylkeskommunale botilbud.
- At regjeringa følge opp tidligere vedtak om å styrke det geriatriske helsetilbudet i Alta som en del av prosessen med å videreutvikle spesialisthelsetjenester ved Klinikk Alta. Her skal det inngå former for øyeblikkelig hjelp som forplikter spesialisthelsetjenesten, styrke og utvikle fødestua ved klinikk Alta
- Bidra til at ny velferdsteknologi tas i bruk av Finnmarkssykehuset.
- Bruk av ambulering og telemedisin for å sikre mindre reisebelastning.
- Regjeringen må gjøre Finnmark til et pilotfylke innen utviklingen e-klinikker.
- bevilger de nødvendige midler til forprosjektering Helipad ved nye Hammerfest sykehus, og sørge for tilstrekkelige midler til ferdigstilling av helikopterlandingsplassen ved Kirkenes sykehus.
- Arbeide for at investeringsprosjekter i Finnmarkssykehuset slutføres i henhold til plan.
- Arbeide for å styrke og gjenoppbygge offentlige spesialisttjenestene til barn og unge i Øst-Finnmark innen helse og barnevern
- Sikre Sengekategori 3 (Intensivseng med respiratorkapasitet) Ved Kirkenes Sykehus

Folkehelse

Grunnlaget for god helse legges i tidlig alder og der den enkelte lever og bor. Vi vil bidra til at alle sektorer er med på å forebygge og investere i god folkehelse. Forebyggende helsearbeid kan hindre psykiske plager, kroniske sykdommer, hindre utenforskap og at mennesker havner utenfor arbeidslivet.

Finnmark arbeiderparti vil:

- Tilrettelegge for lavterskel infrastruktur i form av turstier og gang- og sykkelveier.
- Tilby enkel og gratis frokost til alle elever i videregående skole.
- Videreføre tildelingene til friluftaktiviteter.
- Stimulere kommunene til økt innsats for folkehelse.
- Utarbeide tiltak i etterkant av den gjennomførte folkehelseundersøkelsen.

Tannhelse

God tannhelse er god folkehelse. Finnmark arbeiderparti vil fortsatt satse på en god og desentralisert offentlig tannhelsetjeneste med mål om å likestille den med andre helsetjenester. Flere grupper må omfattes av gratis tannlegetjenester, og dette må finansieres av staten. Tannhelse må sidestilles med andre helsetjenester. Finnmark Arbeiderparti ønsker et statlig finansiert prøveprosjekt i Finnmark med gratis tannhelse.

Tannhelse i Finnmark må bygges opp til et større spesialisthelsetilbud slik at flere finnmarkinger får tilbud i Finnmark. Anestesibehandling er et kompetansemiljø som må styrkes i Finnmark og utvides i Finnmark. Arbeiderpartiet vil bygge videre på allerede etablerte miljøer slik at Finnmaringer slipper å reise ut av fylket for å få tannbehandling som krever økt spesialisering og kompetanse.

Finnmark er det fylket med størst andel offentlig helsetjeneste, så Finnmark er i en særstilling til å styrke og utvikle det offentlige tannhelsetilbudet. Det må lages en egen tannhelseplan for eldre.

Finnmark arbeiderparti vil:

- Satse og styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse.
- Sikre et godt og desentralisert offentlig tannhelsetilbud.
- Moderne tannklinikker i Finnmark.
- Å utvide gratis tilbud innen tannhelse til flere grupper.
- Jobbe for et "Ungt-voksen-løft" for tannhelsetjenesten i Finnmark, der målet er gratis tannlege inntil fylte 30 år.
- Utarbeide en tannhelsestrategi for eldre.
- Jobbe for billigere tannhelsetjenester for alle.

Psykisk helse

I løpet av livet blir de aller fleste å møte på psykiske plager fra en tid til en annen, og noen vil utvikle en psykisk lidelse. Derfor er en satsing på forebygging og lavterskeltilbud essensielle. Slike tiltak vil være mer kostnadseffektive, samtidig som de bidrar til å skape lykkelige individer, noe som er en verdi i seg selv

Dersom psykisk uhelse kan forebygges og det er mulig å forhindre at noen får psykiske helseproblemer, skal dette implementeres. Tiltak som innføres skal føre med seg en viss sikkerhet om at de kommer til å hjelpe de som trenger hjelp, før det er for sent. Likevel dersom psykisk uhelse først er bryggende, skal man ha rett til tidlig hjelp ved lavterskeltilbud som skal være lett tilgjengelig for befolkningen.

Lange reiseveier gjør at det er vanskelig for mange i distriktene å benytte seg av helsetilbudet. Derfor er digitale tilbud når det gjelder konsultasjoner og visse typer behandling, slik som samtaleterapi et viktig satsingsområde for å sikre menneskene i distriktene tilbud av høy kompetanse med minst mulig negativ påvirkning på deres hverdag.

Finnmark arbeiderpartiet vil:

- Forsikre at tilbud innen psykisk helse synliggjøres og er tilgjengelig, fra barnehagen til eldrehjem.
- Utvikle en plan for å jobbe mot psykisk uhelse i Finnmark og sikre at forebyggende tiltak skal være evidensbaserte fremfor kostnadseffektive.
- Være pådriver for å utvide lavterskel tilbudet for unge, gjennom et samarbeid mellom flere faggrupper som lege, helsesykepleier og psykolog.
- Jobbe for flere trygge og rusfrie møteplasser.
- Sørge for at elever ved den videregående skolen i Finnmark får tverrfaglig undervisning i rus og psykisk helse, med særlig fokus på forebygging av psykisk uhelse og overdose.
- Fortsette utviklingen av digital skolehelsetjeneste og sørge for at dette går over til varig ordning som er tilgjengelig på alle de videregående skolene.
- Jobbe for å gi skolehelsetjenesten i videregående skole mulighet til å henvise til psykisk helsehjelp.
- Jobbe for utviklingen av mobile spesialisthelsetjenester i Finnmark.
- Lage en handlingsplan for selvmordsforebygging i Finnmark.
- Jobbe for et økt tilbud av på digitale konsultasjoner og samtaleterapi som et tillegg til dagens tilbud.

5.Samferdsel

Finnmark skal være et fylke som tørr å satse på et godt kollektivtilbud for unge, som gjør fylket til et attraktivt sted å bo. Ditt bosted skal ikke være et uoverkommelig hinder for å møte familie og venner, eller for å delta aktivt i samfunnet. Vi vil jobbe for lav makspris for alle under 20 år, og rabatterte priser for unge voksne mellom 20 – 29 år.

Helhetlig og funksjonell infrastruktur er helt avgjørende for utvikling av samfunn og næringsliv i Finnmark for framtida. Trygg fremkommelighet er en nøkkel for å frakte folk og varer trygt og sikkert rundt i Finnmark, og eksportere varer ut av fylket.

Infrastruktur tilrettelegger for vekst og utvikling i vår region. Gjennom båt- ferge- og vegnettet kan avstander kortes ned og bo- og arbeidsmarkedsregioner knyttes tettere sammen. Det gjør fylkeskommunens arbeid med fylkesvegnettet, skredsikring og kollektivtransport særlig viktig i årene som kommer.

Finnmark har i lang tid vært taperen når penger på store infrastrukturprosjekter skal fordeles. Dersom Finnmark skal vokse som region i framtiden er det avgjørende at staten bidrar til å løfte infrastrukturen i vårt fylke. Det vil Arbeiderpartiet være en pådriver for. Riksvegnettet må rustes opp til en standard som begrenser stenge døgner og sikrer forutsigbarhet for folk og næringsliv. Finnmark arbeiderparti krever at avstandsulempene ved drift og vedlikehold i nord må vektlegges større ved tildeling av samferdselsmidler i framtida.

Finnmark er et Norge i miniatyr. Folk i Finnmark lever livene sine i kyst- og fjordstrøk, så vel som i indre strøk. Infrastrukturen i Finnmark skal bidra til å skape bolyst og "lys i husan", men også "lys mellom husan". Kollektivtransporten sørger for å frakte folk rundt i fylket, og er for avgjørende for å knytte sammen veiløse samfunn med storsamfunnet.

Etterslep er mer enn dårlig asfalt. Det er også manglende skredsikring, fiskerihavner, dårlige bruer og manglende digital infrastruktur. Infrastruktur som skaper forutsigbarhet og nærhet mellom næring og markeder, herunder øst-vest og på tvers av landegrensene i nord er viktig. Fisken har dårlig tid når den er fersk og derfor må tiltak etter kyst til marked strategien prioriteres. Banak lufthavn i Porsanger gir unike muligheter med sin banelengde for å frakte fersk sjømat ut i verden.

For at Finnmark skal bringes enda tettere sammen er kortbanenettet helt avgjørende. Da er god frekvens på rutenettet en nøkkel. Kortbanenettet er viktig for folk som bor og lever i Finnmark. Rutenettet er også viktig for arbeidslivet og for pasientreiser. Arbeiderpartiet vil arbeide for å styrke FOT-rutenettet gjennom å sikre en levelig pris på billetter og øke frekvensen på avganger herunder lørdager. Videre må det sees på tiltak for å styrke det kommersielle rutenettet og sikre mer konkurranse og lavere pris. Prisen på flybilletter i Finnmark er i dag en stor konkurranseulempe for næringslivet. Finnmark arbeiderparti har et mål om halvering av flyprisene på FOT-rutene.

Finnmark har tettest bosetting langs riksvei med god standard, og størst verdiskapning langs fylkesvei med dårlig standard. Det er derfor viktig å arbeide for at samfunnsnytte og verdiskapning og ikke bare folketall, må inn som faktorer når man vurderer behov for nye veier.

Finnmark er helt avhengig av de finske og svenske veinettet, da over 70% av næringstransporten til og fra Finnmark bruker dette veinettet. Dagens utfordrende sikkerhetssituasjon, sammen med finsk og svensk NATO medlemskap fører til utfordringer med at vi må ha et ekstra fokus på beredskap og beredskapsveier. Vår nærhet til Russland, Finland, Sverige og Barentshavet gjør Finnmark svært relevant for dagens situasjon. Verdien av bosetting, forvaltning og suverenitetshevdelse øker og dette må vektlegges mer i både regionale- og nasjonale planverk.

Finnmark Arbeiderparti vil:

- Vi vil jobbe for lav makspris for alle under 20 år, og rabatterte priser for unge voksne mellom 20 – 29 år
- Prioritere tiltak i henhold til kyst til markedsstrategien.
- Jobbe for et nasjonalt ettersleppsprogram på fylkesvegnettet.
- Øke vegvedlikeholdet for å bremse dagens etterslep.
- Ha et helhetlig kollektivtilbud som satser på framkommelighet og hensynet til næringsliv og lokalbefolkning.
- Satse på null- og lavutslippsmateriell i kollektivtrafikken i Finnmark.
- At Nord-Norgebanen skal utredes med en trasé til Finnmark.
- Sikre at innbyggere i vegløse samfunn kan nå sitt kommunesenter minst én gang i uka.
- Bruke aktiv skredkontroll for å sikre mest mulig av vegnettet.
- Arbeide for god mobildekning langs vegnettet i Finnmark.
- Være en pådriver for ferdigstilling av resterende strekninger langs RV94.
- Jobbe for at tunnel gjennom Kløfta forseres i NTP og att veitraseen utenom Eiby sees på i denne sammenhengen, samt jobbe for å igangsette utbedring av E45 fra finskegrensen til Hammerfest og sørge for at den tilpasses modulvognvogt.
- Jobbe for å styrke framkommeligheten på E6 over Sennalandet slik at veien blir mindre vinterstengt.
- Arbeide for at den statlige tilskuddsordningen til fiskerihavner styrkes betraktelig i statsbudsjettet, og at havneprosjekter i Finnmark i NTP gjennomføres i første seksårsperiode og at kapasiteten hos kystverket styrkes slik at prosjekter også kan forseres.
- Intensivere arbeidet for en snarlig bygging av ny lufthavn for Hammerfest.
- Arbeide for å styrke Banak lufthavn som knutepunkt for frakt av sjømat.
- Prioritere tiltak i henhold til kyst til markedsstrategien.
- Arbeide for å få realisert flyplass i Kautokeino.
- Arbeide for å ta i bruk ITS (Intelligente transportsystemer) i Finnmark.
- Sørge for at kolonnetider i Finnmark koordineres og samordnes.
- Arbeide for lavere flypriser i Finnmark, med mål om halvering av prisene.
- Arbeide for at bilførende hurtigbåt sidestilles med ferger.
- Utvikle båttilbudet i fylket for å skape gode bo- og arbeidsmarkedsregioner
- Arbeide for å fjerne flypassasjeravgiften i Finnmark.
- Arbeide for en Hydrogen fyllestruktur for bil, båt og fly i hele Finnmark
- Styrke og videreutvikle stamflyplassene i Alta og Kirkenes
- Vurdere forsøksordninger for forenklet standard på gang og sykkelveier, for å bygge mer og trygge skoleveier

6.Kultur, idrett og frivillighet

I dag har Troms og Finnmark et ordinært ungdommens fylkesråd. Dette er bygd på kommunale ungdomsråd som uten politisk tilknytning har muligheten å påvirke kommuner og fylkeskommunen. En satsning innen samepolitikk for unge er å bygge en arena hvor samiske ungdommers stemme blir hørt og ivare tatt rett. Vi ønsker å bidra til å løfte samiske ungdommer sin stemme, som ikke ønsker eller har en politisk tilknytning.

Finnmark skal bevare det samiske språket, kulturen og identiteten i alle våre kommuner. Vi skal se til prosjektet "Romssadál" for å belyse den samiske tilstedeværelsen i alle kommuner i Finnmark og løfte frem det samiske språket. Med et fokus rettet mot det lokale samiske samfunnet og bekjempelse av samehets. Gjennom et slikt fylkeskommunalt prosjekt vil man bevare det sjøsamiske, reindriften og andre samiske grupper.

Folk i Finnmark trenger arbeid for at vi skaper vekst i lokalsamfunn. Men folk i Finnmark trenger også noe meningsfylt i hverdagen, etter arbeidstid. Kultur og idrett kan bidra til bolyst, tilhørighet og god folkehelse. Det gjør at vi trives og føler mening i hverdagen.

Kultur og idrett er limet i samfunnet og gir oss røtter. Kulturen forteller noe om oss selv. Den gir livet vårt mening. Kultur gir oss noe å leve for samtidig som det gir rom for refleksjon og læring. Kultur gir samlingsplasser og møteplasser hvor Finnmarkinger kan treffe hverandre.

Samtidig er kultur også næring. Kulturnæring gir verdiskapning og forskning viser at når man får kulturnæringsarbeidsplasser fører det til økt omsetning for annet næringsliv. Arbeiderpartiet vil at fylkeskommunen skal være en tilrettelegger for at finnmarkinger kan leve av kultur som næring.

Kultur og idrett skal være tilgjengelig for barn- og ungdom uavhengig av foreldrene sin lommebok. Finnmark Arbeiderparti ønsker derfor at den kulturelle skolesekken i Finnmark skal gi barn og ungdom gode kulturopplevelser. Samtidig som den skal fortelle historien om hvem vi Finnmarkinger er og hvor vi kommer fra. Videre ønsker Arbeiderpartiet og utrede et ungdomskulturtkort, for barn- og unge. Dette i samarbeid med kommunene, slik at barn- og ungdom kan ta del i gode kulturopplevelser i Finnmark.

Videreføre støtten til idrettskretsen. For å styrke idrettsdemokratiet må kriteriene endres slik at også idretter uten egne regionkontor gis økonomiske støtte for å delta i møter i regi av idrettskretsen.

Arbeiderpartiet mener at den nord-norske kulturavtalen må vernes om. Finnmark Arbeiderparti ønsker å støtte opp om den nord-norske kulturavtalen. Samtidig er det viktig at de store nord-norske kulturinstitusjonene kommer ut til folket og skaper gode opplevelser også i Finnmark. Arbeiderpartiet ønsker å tilrettelegge for at kulturinstitusjonene tar kultur ut på turne til finnmarkingene.

Idrett gir livskvalitet og mestring for den enkelte. Å delta i organiserte idrettslag gir fellesskap og opplevelser, og både organisert og egenorganisert idrett gir verdifull fysisk aktivitet. Idrettsopplevelser er også en viktig bidragsyter for bedre integrering, folkehelse, sosial utjevning og likestilling. Arbeiderpartiet ønsker å fortsatt gi støtte til idrettskretsen i Finnmark uavhengig av om idrettskretsen blir sammenslått eller deles. Fylkeskommunen eier videregående skoler som står tom på kveldstid. Arbeiderpartiet ønsker at skolebyggene skal være tilgjengelige og mulig å leie for lag, foreninger, idrettslag og andre frivillige organisasjoner på kveldstid.

For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre engasjement blant befolkningen og at fylkets ungdom skal ha tilbud. Dette kan være engasjement for kultur og idrett, men også for politikk. Det er da viktig å sikre at det de politisk engasjerte ungdommene får et tilbud. I et fylke med store avstander mellom bygder og folk kan de være utfordrende å drive med politisk arbeid. Det er derfor viktig å sikre at interesseorganisasjoner for ungdom og ungdomspartiene skal kunne ha de økonomiske rammene for å sikre at Finnmarksungdommen får et tilbud og talerør. Arbeiderpartiet vil at ungdom skal bli hørt og ha reell medvirkning på beslutninger som tas. Derfor vil Arbeiderpartiet etablere et ungdommens fylkesting i Finnmark og ungdommens fylkesråd.

Finnmark Arbeiderparti vil:

- Arbeide for en egen kunstplan i Finnmark fylkeskommune.
- Arbeide for desentralisert kulturtilbud slik at scenekunstnere kan turnere i Finnmark, særlig i de mindre kommunene.
- Arbeide for at scenekunsten har gode scener å spille på i kommunene.
- Legge til rette for at alle fylkeskommunale skolebygg skal være tilgjengelig for leie for idrett og andre frivillige organisasjoner utenfor arbeidstid.
- Opprette en kultur og idrettsmillion for å skape bo og blilyst i Finnmark
- Arbeide for å styrke idrettsanlegg i Finnmark.
- Arbeide for at det etableres en egen høyere teaterutdanning i Finnmark.
- Videreføre og arbeide for å styrke den nord-norske kulturavtalen.
- Arbeide for at det etableres et kulturkort ordning for ungdom i Finnmark.
- Gi UKM gode rammevilkår og sikre det som en god arena for unge talenter.
- Bidra til en fortsatt opptrapping av kulturnæringsarbeidsplasser i Finnmark.
- Øke den fylkeskommunale partistøtten til ungdomspartiene.
- Etablere et ungdommens fylkesting og ungdommens fylkesråd i Finnmark samt en ungdomskoordinator som følger opp arbeidet.

Tre stammers møte

I Finnmark er tre stammers møte en del av DNAet til oss finnmarkinger. Det er en del av vår kultur. Det er en del av hvem vi er. Det norske, med det samiske og kvenske/norsk-finske kulturarven vår. Det er et gode. Finnmark Arbeiderparti ønsker å styrke samisk og kvensk språk og kultur.

Finnmark Arbeiderparti ønsker å styrke det samiske og kvenske språket og kulturen i den videregående skolen. Først og fremst gjennom at elever lærer om den samiske og kvenske kulturarven vår. Men også gjennom at samisk og kvensk/finsk språk er mulig å lære. Finnmarkinger som ønsker å lære samisk eller kvensk skal kunne få mulighet til det. Slik at språket kan overleveres til neste generasjon. For å sikre dette må vi tilrettelegge for at det finnes samisk og kvensk kompetanse i den videregående skolen. Arbeiderpartiet vil sørge for at fylkeskommunen er i førersetet for å styrke samisk og kvensk/finsk-norsk språk, både i og utenfor kjerneområdene. Det skal være mulig å lære seg samisk enten du bor i Gamvik, Tana, Karasjok eller Havøysund.

Den samiske og kvenske/finsk-norske kulturen er en styrke for Finnmark. Kulturen kan også bidra til verdiskapning og å skape arbeidsplasser. En av de største truslene

mot den samiske kulturen og språket er nettopp fraflyttingen fra Finnmark. Derfor må vi bidra til å skape nye jobber i samiske samfunn.

Det samiske språket og den kvenske kulturen har krav på et særskilt vern. Arbeiderpartiet vil arbeide og gjennomføre en ny samarbeidsavtale mellom sametinget og Finnmark fylkeskommune. Avtalen må bidra til å styrke det samiske i Finnmark.

Vi vet at mennesker med samisk og kvensk/finsk etnisitet er særdeles utsatt for hets, hatefulle ytringer og vold. Arbeiderpartiet ønsker et krafttak mot hatefulle ytringer særlig mot samer og kvener/norsk-finsk bakgrunn. Arbeiderpartiet vil ha en konkret handlingsplan i den nye fylkeskommunen mot hatytringer mot etniske minoriteter, seksuelle og religiøse minoriteter. Disse har krav på et særlig vern. Det er særlig viktig at fylkeskommunen bidrar til at alle elever av ulik religiøs tilhørighet og med samisk eller kvensk bakgrunn føler seg trygg i den videregående skolen. Finnmark arbeiderparti vil arbeide for at bekjempelse mot hatefulle ytringer og hets også må skje i den videregående skolen.

Finnmark Arbeiderparti vil:

- Arbeide for at kommunenes merkostnader til tospråklighet kompenseres fullt ut, og bidra til å rekruttere flere samiskspråklige ansatte i skoler og barnehager.
- Videreutvikle senter for fjernundervisning som et tilbud til kommuner og fylker som sliter med å få ta i samisklærere, samt styrke satsene for fjernundervisning slik at tilskuddet dekker de reelle kostnadene
- Lage en egen handlingsplan mot hatytringer mot etniske og religiøse minoriteter, med særlig søkelys på hets mot samiske og kvenske minoriteter.
- Styrke kompetansen innenfor samisk og kvensk innenfor den videregående skolen.
- Etablere en samarbeidsavtale mellom Sametinget og Finnmark fylkeskommune.
- Styrke samisk scenekunst, herunder inkludert Sámi mánáidteahter, det samiske barneteateret i Tana» og Beaivváš Sámi Našunála Teáhter
- Styrke de samiske og kvenske festivalene i fylket.
- Ha kvensk og samisk skilting der det er aktuelt.
- Jobbe for flere samiske møteplasser i fylket.
- Jobbe for at den samiske nasjonaldagen skal bli en offentlig fridag.

7.Klima, miljø og det grønne skifte

Menneskeskapte klimaendringer og global oppvarming er den mest alvorlige trusselen mot livsgrunnlaget på jorda. Innen 2030 må verdens klimagassutslipp halveres; det haster og med Arbeiderpartiet skal klimamålene nås og Norge skal være karbonnøytralt. Ingen steder i Norge kjenner man klimaendringene bedre på kroppen enn i Finnmark, men ingen steder er løsningene tydeligere heller. I Finnmark sitter man på ressursene og endeløse muligheter innenfor fornybare næringer for å ruste Norge for en klimavennlig fremtid. Finnmark er nødvendig for å nå

klimamålene, men dette krever politikere som ser og benytter seg av disse mulighetene.

Fremtidens Finnmarkinger skal kunne høste av naturressursene på samme måte som i dag. Dette forutsettes av forsvarlig forvaltning og at Finnmark drar sitt lass av de nødvendige kuttene i klimagassutslipp; vi må tenke globalt og handle lokalt. Arbeiderpartiet er en garantist for å føre en klimavennlig politikk som kutter klimagassutslipp og skaper nye jobber innenfor spennende fremtidsrettede næringer. Klimamålene skal nås, og økonomien må innrettes mot å bli stadig mer fornybar, sirkulær og bærekraftig. Utslippskutt skal være kjernen i strategien for vekst, eksport og jobbskaping, og videre skal klimahensyn alltid vektlegges i forvaltningen av fylkeskommunen og tjenestene som den byr.

Arbeiderpartiet skal føre en rettferdig klimapolitikk hvor alle skal kunne delta i den fornybare fremtiden. Utslippene skal ned, nye fornybare næringer skal vokse frem og det skal være gunstig og rimelig å ta klimavennlige valg. For å vinne klimakampen må vi ha alle med på laget; da må alle gis muligheten til å bidra. De som må benytte seg av tilbud som ikke er klimavennlig skal ikke straffes, men heller gis et klimavennlig alternativ. Det skal være mulig å velge kollektivt, fornybart og bærekraftig også i distriktene.

Den mektige naturen og alt den har å tilby er unikt for Finnmark, og vi har et ansvar for å ta vare på den. Enten om det gjelder naturressurser eller naturens egenverdi, så skal hensyn til klima og natur gjennomsyre all politikk som føres av Arbeiderpartiet. Allemannsretten skal stå sterkt og naturen skal ivaretas som et verdifullt fellesgode som folket har rett til å benytte seg av. Naturen lar seg ikke forhandle med, og vi skal forvalte den med respekten som den fortjener.

Finnmark Arbeiderparti vil:

- Arbeide for et hurtigspor for 420 kv linja fra Skaidi til varangerbotn
- Ha en regional satsing på sirkulærøkonomien i Finnmark.
- Arbeide for økt klimaomstilling i alle fylkeskommunale eierskap.
- Utrede å vekte klima- og miljøhensyn med minimum 30 prosent i offentlig anskaffelser, samt stille flere klima- og miljøkrav i anbudene.
- Bidra til at Fylkeskommunen velger transportløsninger som kutter utslipp
- Jobbe for null- og lavutslippsløsninger for kollektiv i Finnmark på både buss, båt og ferge.
- Kutte utslipp ved bygging av vei og fylkeskommunale bygg.
- Bidra til at fylkeskommunen kartlegger utslipp gjennom et klimaregnskap.
- Arbeide for at det skapes nye grønne arbeidsplasser og at Finnmark blir et nasjonalt fyrtårn for hydrogen gjennom at Finnmark har alle ledd i verdikjeden.
- Bygging av en ny 420 kv linje fra Balsfjord til Finnmark.
- Sikre at fylket har nok kraft til å gjennomføre det grønne skiftet og til å utvikle grønne næringer og industri i Finnmark videre.
- Legge til rette og være positiv økt fornybar energiproduksjon når det skjer på en miljømessig forsvarlig måte og lokalsamfunn sitter igjen med en merverdi og ikke bare ulemper.

- Se på mulighetene for å energieffektivisering gjennom fornybare energiformer på fylkeskommunale bygg.
- Bidra til å videreutvikle Nasjonalt villakssenter i Tana
- Arbeide for å få i gang verdikjedene for nullutslippsløsninger.
- Arbeide for gode nasjonale rammebetingelser for å få i gang det grønne skifte.

Finnmarkseiendommen

Finnmarkinger eier grunnen i Finnmark kollektivt sammen. Stortingsvedtaket om Finnmarksloven og opprettelsen av Finnmarkseiendommen (FeFo) i 2005 kom som et kompromiss mellom Storting, Sameting og Fylkestinget i Finnmark. Finnmark Aps rolle i arbeidet med å skape dette kompromisset kan og må ikke undervurderes.

Det ble i Finnmarksloven også slått fast at det opprettes en kommisjon (Finnmarkskommisjonen) som på grunnlag av gjeldende nasjonal rett skal utrede bruks- og eierrettigheter til den grunnen som Finnmarkseiendommen overtar. Alle Finnmarkinger kan som medeiere i Finnmarkseiendommen høste av ressursene vi har på en bærekraftig måten, i evighetens perspektiv.

Det bidrar til å skape det gode liv at Finnmarkinger har de laveste jaktprisene og at fiskekort er gratis. Det bidrar til at de som vil kan utnytte naturen uavhengig av inntekt. Arbeiderpartiet sier dermed nei til oppsplitting av FeFo, med mindre domstolen sier noe annet i den rettskartleggingsprosess som nå gjennomføres. Arbeiderpartiet vil ikke motsette seg en anke og en endelig avgjørelse fra Høyesterett vil respekteres.

En oppsplitting vil føre til økt konflikter og bidra til å svekke FeFo som institusjon. I tillegg vil det føre til en mindre helhetlig forvaltning av fellesskapets ressurser. Dette for å sikre fremtidige generasjoner rett til å utnytte seg av Finnmark sine evigvarende ressurser som ryper, bær, sopp mm. dersom vi forvalter ressursene riktig.

Arbeiderpartiet mener at den beste løsningen for Finnmark er at fellesskapet fortsetter å kollektivt eier grunnen i Finnmark sammen. Dette med hensyn til å bidra til bærekraftig forvaltning av Finnmark, verdiskapning og ivaretagelse av den samiske kulturen.

Finnmark Arbeiderparti vil:

- At grunnen i Finnmark i fellesskap er eid av alle Finnmarkinger gjennom Finnmarkseiendommen.
- Bidra til en bærekraftig forvaltning av grunnen i Finnmark til beste for innbyggerne i Finnmark og for å ivareta samisk kultur- og næringsutøvelse Si nei til oppsplitting av FeFo.
- Beholde FeFos eierskap i Finnmark kraft.
- Arbeide for at FEFO i større grad kan bruke grunneirollen til å fremme vekst, øke sitt overskudd og bruke det til å investere i tiltak som bidrar til økt sysselsetting og flere innbyggere i fylket

Motorisert ferdsel i utmark

For mange Finnmarkinger er motorisert ferdsel i utmark gjennom scooterkjøring bolyst. Det handler om å komme seg ut i natur, ta den i bruk og ha friluftsopplevelser. Det bidrar til at personer som ikke ville benyttet seg av naturen kommer seg ut på tur. Arbeiderpartiet vil at man skal styrke muligheten for å kunne bruke snøscooter gjennom å bidra til et helhetlig løypenett i Finnmark som er sammenkoblet. Dette vil bidra til å styrke bolyst og reiselivsnæringen. En slik sammenkobling må blant annet ta hensyn til fast bebyggelse, annen friluftsliv, reindrift og miljøhensyn. Det er viktig at områder også kan være uberørte og ikke er omfattet av et løypenett.

Det er kommunene selv som kjenner sine lokale forhold for å etablere snøscooterløyper best. Derfor ønsker Arbeiderpartiet at det er økt lokalt selvstyre rundt etableringer av nye løyper.

Finnmark Arbeiderpartiet vil:

- Ha et helhetlig løypenett i Finnmark.
- Styrke reiseliv som benytter seg av motorisert ferdsel i utmark.
- Oppheve forbudet for bruk av motorkjøretøy i utmark i perioden 5. mai til 30. juni i Nord-Troms og Finnmark, slik at det er samme regelverk i hele landet.
- Sikre lokalt selvstyre for motorisert ferdsel i utmark.
- Sikre bruk av motorisert ferdsel i utmark til ressurshøsting og næringsliv.

8.Finnmark som et internasjonalt fylke

Finnmark har et unikt utgangspunkt med vår geografiske plassering i Arktis. Vi vil utnytte fylkets særskilte rolle og kunnskapsmiljøer å ta en lederrolle for bærekraftig utvikling i Nord. Fortrinnet vår geografiske plassering gir oss, skal brukes aktivt både nasjonalt og internasjonalt for å utvikle eget fylke. Finnmark Arbeiderparti skal ha beina godt planta i Finnmark med blikket vendt ut mot verden og til mulighetene det gir oss.

Finnmark er det eneste fylket i Norge med grense mot Russland og er Schengens yttergrense. Finnmark Arbeiderparti fordømmer Russlands angrepskrig mot Ukraina på det sterkeste. Den lidelsen sivilbefolkningen i Ukraina lever under, og konsekvensene krigen skaper i verden mener Finnmark Arbeiderparti er hensynsløst urimelig. Finnmark skal være solidariske og være en trygg havn for Ukrainske flyktninger som trenger beskyttelse.

Med Russlands brutale fremferd mot Ukraina går Finnmark igjen mot en tid man trodde var forbi med murens og Sovjetunionens fall. Krigens konsekvenser for Finnmark er at det institusjonelle samarbeidet er fryst i mange år framover og den økonomiske samhandlingen i grenseområdet og folk til folk samarbeid er redusert til et minimum og varig endret i mange tiår framover. Den største prisen betaler sivilbefolkningen i Ukraina. Samtidig fordømmer Finnmark Arbeiderparti makthaverne i Russland, og ikke det Russiske folk.

Det er viktig at vi opprettholder strukturene i Barentssamarbeidet og viderefører det norske Barentssekretariatet, og styrker samarbeidet mot og med Nord-Finland og Nord-Sverige, samt EØS området. Folk til folk samarbeid gjennom blant annet idrett, kultur og næringssamarbeid på nordkalotten skal videreføres. Sverige og Finlands inntreden i NATO kommer til å gi nye muligheter for samarbeid i Nord hvor sannsynligvis mye av aktiviteten til NATO i Norden kommer til å foregå.

Utvikling og samarbeid i nord kan ikke kun handle om det militæret. Den viktigste garantien for vår sikkerhet og suverenitet er at det bor og lever folk i nord. De nordlige delene av Skandinavia har mange av de samme utfordringene. Befolkningsnedgang, en aldrende befolkning og mangel på arbeidskraft. Derfor må samarbeidet handle om livene folk lever. Folk må møtes på tvers av grensa og vi må stimulere til økonomisk samarbeid som fører til vekst og utvikling i nord.

Finnmark, Troms og Nordland eier sammen i ett svært velfungerende samarbeid, Nord-Norges Europakontor i Brussel. I EU står ny regionalpolitikk, samferdselspolitikk og nordområdepolitikk daglig på agendaen. Dette er alle viktige områder for samfunnsutviklingen for landsdelen. Nord-Norges Europakontor skal forene og fremme våre interesser. Finnmark Arbeiderparti vil dermed videreføre vårt eierskap i Nord-Norges Europakontor i Brussel.

Finnmark Arbeiderpartiet vil:

- Se på utvidet samarbeid med andre regioner i fra den vestlige verden i Arktis
- Arbeide for å styrke en felles arbeidsmarkedsregion Skandinavia gjennom å fjerne grense barrierer.
- Bidra til økt næringssamarbeid i Skandinavia slik at vi skaper jobber og økonomisk vekst.
- Verne om EØS-avtalen.
- Arbeide for at fersk fisk kan eksporteres tollfritt til EU.

9.Forsvar

Målet for Arbeiderpartiets forsvarspolitikk er å ivareta Norges sikkerhet, trygghet og handlefrihet, våre interesser og verdier. Arbeiderpartiet vil styrke forsvarsevnen og det militære og strategiske nærværet i Nord-Norge og i Finnmark. Heimevernet må moderniseres som en territoriell styrke med lokalkunnskap og nærvær.

Nordområdene har store kyst- og havområder, og Sjøforsvaret og Luftforsvaret må fortsatt spille en viktig rolle i å overvåke våre områder. Når Regjeringen sier de vil styrke forsvarsevnen og det militære nærværet i Nord-Norge, vil vi i Finnmark Arbeiderparti være en garantist for at dette blir fulgt opp.

Russlands invasjon av Ukraina har endret den sikkerhetspolitiske situasjonen i verden, og for Norge. Et troverdig forsvar må sikres tyngre

tilstedeværelse i landets nordligste fylke, for å sikre kampkraft og evne til å forsvare NATO's yttergrense i nord.

Norge forsvares gjennom et troverdig forsvar av Finnmark. Det handler om avskrekking og tilstrekkelig kapasitet til å stoppe en mulig invasjon fra øst. Derfor mener vi det er riktig å etablere den nye manøverbataljonen/4. bataljon i Finnmark, som en del av Finnmark Landforsvar. Samtidig som det bygges opp som et samvirke mellom hær og heimevern blant annet gjennom Porsangerbataljonen. Bataljonen skal doble kapasiteten de nærmeste årene, med en styrking av HV-17. Det er også positivt at man oppgraderer styrkene ved grensa, med grensejegere som er mobile og har våpen med panserbrytende kapasitet.

Førstegangstjenesten for Finnmarks ungdom tilpasset heimevernets behov er en suksesshistorie, og må etableres som en fast utdanningskapasitet.

Det er på tide å etablere en maritim ISR - og bekjempnings-kapasitet i HV-17. Dette strukturelementet vil styrke forsvaret av Finnmark og Norge på en måte som både er smart og kostnadseffektiv. Det handler i korte trekk om å tilføre og benytte eksisterende styrkers lokalkunnskap og å tilføre nødvendig materiell for å få til et forsvar også av kysten vår. ISR er en fredsaktivitet som omfatter etterretning (Intelligence), områdesøk (Surveillance) og rekognisering (Reconnaissance).

En ny maritim ISR- og bekjempningskapasitet kan utdannes i forlengelsen av den allerede etablerte førstegangstjenesten i HV-17, og inngå som en del av de etablerte HV-styrkene i Finnmark.

Dette underbygger også at heimevernets førstegangstjeneste i Finnmark må sikres fast og full finansiering, inkludert finansiering av tilhørende infrastruktur og støttefunksjoner. HV-17 må samtidig sikres finansiering for å kunne virke som et hovedkvarter i krise og krig. For å møte krav om reaksjonstid og sikker tilgang på materiell, er det også høyst nødvendig å etablere desentraliserte lagre for HV-områdene i Finnmark. I tillegg må alle heimevernstyrkene sikres flere treningsdager for egne styrker, samt muligheten til å øve og samvirke med Finnmark landforsvar og totalforsvaret i Finnmark.

Finnmark Arbeiderparti vil:

- Arbeide for at det etableres en 4. manøverbataljon i Finnmark.
- Arbeide for at det etableres en maritim ISR- og bekjempnings-kapasitet i HV-17.
- Arbeide for at forsvaret ved innkjøp, tjenester og anbudsprosesser bruker lokale og regionale aktører, slik at aktiviteten til forsvaret gir lokale ringvirkninger.
- Arbeide for mer alliert trening i Finnmark.
- Den militære og sivile Helikopterberedskapen i Finnmark må styrkes i samsvar med Politiets og forsvarets behov for nødvendig kapasitet.
- Styrke luftvernet.